

Поредицата „Религиозни общности и култове” на издателство за православна литература „Омофор” цели предоставянето на актуална и достъпна информация за най-разпространените в България религиозни групи; за тяхната история, основни доктрини и практики.

Изданията от поредицата са ориентирани към максимално широка аудитория, което налага олекотяване на техния обем и стил. В същото време те съдържат сериозен анализ на коментираните религиозни явления, направен от позициите на добро познаване и осмисляне на богословието на Православната църква.

Поредицата се списва с одобрението на Богословската комисия при Светия синод на Българската православна църква.

Доц. д-р Димитър Митев **ДВИЖЕНИЕТО НОВА ЕПОХА (НЮ ЕЙДЖ)**

I. Общ преглед върху появата и разпространението на Ню Ейдж

1. Предпоставки за появата на движението Ню Ейдж

Родина на това движение е САЩ. Началото на Ню Ейдж се смята, че е поставено през 1971 г. Тогава, според изследователя на американските религии от Калифорнийския университет – Джордж Г. Мелтън, се е получил необходимият синтез между източните религиозни учения и трансперсоналната психология. Този синтез се явява основа на духовния фундамент на движението Ню Ейдж. Много преди това обаче са се изграждали необходимите предпоставки, довели до появата на това движение. По-важните от тях са следните:

а) Разпространение на идеите на трансцендентализма. В САЩ той е популяризиран от Ралф Уолдо Емерсон (1803-1882). Основният постулат на трансцендентализма е, че във Вселената е разгърнат един универсален безличностен Дух, който дава единството и хармонията на всички неща. Благополучието на човека се състои, според Емерсон, в постигане на хармония с този Дух.

б) Повишен интерес към източните религии и мистичните практики. Мерилин Фергюсън, един от идеолозите на Ню Ейдж, посочва, че Калифорния е мястото, където се забелязва особено повишен интерес към източните религии и мистицизма. „Калифорния – пише тя – е лаборатория за всички обществено-социални и духовни експерименти в Америка.”¹ Още в края на XIX век почти цялото западно крайбрежие на САЩ е било населено с центрове за изучаване на източните религиозни учения. Стъпвайки върху такава идейна основа, водещи идеолози на Ню Ейдж като Джордж Ленард, Олдъс Хъксли, Майкъл Мърфи и др. се събират в Калифорния и координират своите възгледи за новото движение. Между 1960 и 1971 г. те изграждат мирогледа на Ню Ейдж. По това време е създаден и институтът „Есълън”, чиято главна задача е да изследва възможностите на човешкия потенциал.

¹ Фергюсън, М. Съзаклятието Водолей. С., б. г. Изд. „Анима”, с. 146.

в) Широко популяризиране на окултизма. Известният изследовател на култовете д-р Уолтър Мартин твърди, че около 100 милиона американци пряко или косвено са свързани с окултни практики. Дори такъв пропагандатор на идеите на Ню Ейдж като проф. Мирча Елиаде от Чикагския университет признава: „Като специалист по история на религиите не мога да не бъда впечатлен от удивителната популярност на магьосничеството в съвременната западна култура и нейните подкултури”.²

г) Силна критика на християнството. Освен от атеистичните среди, християнството е атакувано и от теософските общества, а след това и от представителите на хуманистическите организации. „Нашата цел – пише Елена Блаватска – не е в това да възстановим индуизма, а да заличим християнството от лицето на земята.”³ В двата Хуманистически манифеста (1933 и 1973 г.) са заложили ясно изразени антихристиянски идеи. Подобни възгледи споделят и такива организации като Американски съюз за граждански свободи, Американска асоциация на атеистите, Активисти за хомосексуални права и др.

2. Класификация на Ню Ейдж организациите.

2.1. Религиозни групи. Те са около 5 000 и имат независими структури. Основни верови принципи при тях са пантеизъм и монизъм. Към тях се добавят идеи от гностицизма, източните религии и трансперсоналната психология. Широко се практикуват ясновидството, астрологията, холистичните изцеления, употребата на кристали, вярата в НЛО, стремежът към пътуване в отвъдното и др. Открито се проповядва, че светът вече навлиза в ерата на Водолея. Тази идея за пръв път се лансира от Алис Бейли (1880-1949), която е продължител на теософските идеи на Елена Блаватска и създава своя школа за мистични практики – „Аркана”.

2.2. Социално-активни групи. Те работят за включване на големи групи хора от различни професии в практиките на Ню Ейдж. Техните членове обещава на ръководителите на големите фирми и учреждения, че техните работници и чиновници ще разширят своя психичен и физически потенциал, ако старателно прилагат указанията за медитация, йога и други форми на освобождаване от стреса. Например концернът „Пасифик Бел” е изразходвал около 173 милиона долара за обучаване на своя персонал чрез техники на Ню Ейдж, за да постигнат повишени професионални възможности.

2.3. Политически групи. Чрез умело навлизане в структурите на ООН и на други международни организации симпатизантите на движението Ню Ейдж се опитват да направят приемлива идеята за глобалното общество. За тази кауза работят организации като Тара Център, Луцифер тръст (доверие в Луцифер), Пасифик институт, Грийнпийс, Граждани на планетата, Сътрудници за глобално образование и др.

3. Навлизане на идеите на Ню Ейдж в западното общество.

² Елиаде, М. Окултизъм, магия и културна мода. С., 2000, с. 78.

³ Кудрявцев, К. Д. Что такое теософия и Теософическое общество. СПб, 1914, с. 25.

3.1. В психологията. Още в края на XIX век Уилям Джеймс пропагандира идеята за промяната на човешкото съзнание чрез особени методи и вещества, за да се получи нова структура на личността. По-късно значителен теоретичен принос в тази тематика имат Карл Юнг и Ейбрахам Маслоу. Практически изследвания в психологията на поведението на човека през 70-те и 80-те години на XX век правят Робърт Мастърс, Джийн Хюстън, Оскар Ихазо, Майкъл Мърфи и др. Опити с различни дози опиати (ЛСД) правят психиатрите Олдъс Хъксли и Станислав Гроф. Последният е давал ЛСД вещества на умиращи пациенти и е наблюдавал промените в тяхното съзнание. Подобни опити е правил и Джон Лили. Според признанията на самите изследователи пациентите, след като са вземали ЛСД, са започнали да проявяват засилен интерес към окултизма.

3.2. В социологията и културологията. Джордж Ленард прокламира в издаваното от него сп. „Look”, че скоро ще се появи нов човешки вид, който ще еволюира към по-висши нива. Теодор Розак („Там, където свършва пустошта”, Ню Йорк, 1973) и Уилям Томсън („Пътища около земята”, Ню Йорк, 1971) правят социокултурен преглед на развитието на западната цивилизация и завършват с убеждението, че бъдещето принадлежи на движението Ню Ейдж.

3.3. В антропологията. Най-известен автор сред привържениците на Ню Ейдж е Карлос Кастанеда. Книгите му „Учението на дон Хуан”, „Една отделна реалност”, „Пътуване към Икслан” и др. разглеждат възможността човек да пътува в други измерения, където може да комуникира с непознати същества.

3.4. В природонаучната област. Фритьоф Капра, ядрен физик, разглежда процесите в атомите и елементарните частици като проявление на принципите на индуистките божества. Подобни позиции застъпват Бернар д'Еспаня и Дейвид Бом. Те отричат научния метод на познанието и въвеждат т. нар. „психофизика” – съчетание на физика и психология. Джордж Лавлок, специалист по газова хроматография, обяснява произхода на живота на Земята като следствие от основната хипотеза – Земята е живо същество, чиито форми на живот еволюират от биологични към духовни състояния.

3.5. В здравеопазването. Широко приложение на т. нар. „холистична медицина”. Използват се такива методи на лечение, които са познати на шаманите и езическите жреци – широко приложение на окултизма и магическите средства.

3.6. В образованието. Идеолозите на Ню Ейдж насочват своите усилия към младото поколение, което е най-податливо на внушения и моделиране на съзнанието. В редица американски училища децата се обучават според инструкциите на Бевърли Галеан, известна педагожка и активист на Ню Ейдж. В книгата ѝ „Всестранно образование” на децата се внушава, че нямат грехове и че по природа са божествени. М. Фергюсън препоръчва да се внушава дух на „бунтарска независимост” от родители и от старите ценности (християнските традиции и норми на живот). „Особено оскърбително е това – пише Дейвид Хънт, – че из цяла Америка, в училищата, където беше

забранена християнската молитва, активно се поощряват йога, източната медитация и методите, засягащи индуистките молитви.”⁴

3.7. В научната фантастика и в киното. Артър Кларк („Една одисея в 2001 година”), Робърт Хайнлайн („Чужденец в чужда земя”) открито пропагандират идеите на Ню Ейдж за идването на нова раса и за смяната на християнството с ерата на Водолея. Подобни внушения идват и от филмите на Стивън Спилбърг („Срещи с отвъдното”), Джордж Лукас („Междувъздушни войни”, „Империата отвръща на удара” и др.), Люк Бесон („Петият елемент”) и други автори на такива филми. За привлекателността на идеите на Ню Ейдж спомагат откритото им пропагандиране от такива кинозвезди като Шърли Маклейн, Линда Иванс, Джон де Вирт, Шарън Глес, певиците Тина Търнър и Хелън Реди, музикантът Пол Хорн и др. Според християнския критик на Ню Ейдж Тал Брук – „Холивуд е главният канал, чрез който става енергично впръскване на източен мистицизъм в американската култура”.⁵

Мирогледът на Ню Ейдж е формиран от множество автори и учения. Най-известните теоретици на това движение са Дейвид Спренглер, Алтър Кьостлер, Лорънс Лешан, Йон Климо, Бенджамин Крийм, Мирча Елиаде, Фритьоф Капра и др. Популяризатори на това движение са Мерилин Фергюсън, Матю Фокс, д-р М. Скот Пек, Вернер Ерхард и др.

II. Корени на духовността на Ню Ейдж

1. Гностицизъм. Идеолозите на Ню Ейдж умело са преработили древните гностически доктрини на духа на откритите през 1945 г. край Наг-Хамади (Горен Египет) гностически текстове. Към тях те добавят и идеи от други гностически документи – Кодекс Аскюанус и Кодекс Брусианус, първият от които се съхранява в Британския музей, а вторият – в Оксфорд. Три други гностически документа се съдържат в съхранявания в Берлинския музей – Papyrus Berolinensis 8502.

Според гностика Василид висшето Божество е неделима и непознаваема Монада, на която не могат да се припишат дори личностни характеристики. Тя се саморазгръща чрез еманация на по-нисши в онтологичен смисъл битийни нива, като първите от тях са Логосът (вътрешното откровение на Бога), Слово (външното откровение) като Ипостас на Логоса, Умът, Мъдростта, Силата, Справедливостта и Мирът. Тези седем висши духовни същности от своя страна също се еманират на по-нисши същности и така се образуват 365 битийни нива, наречени още сфери. Под тях се намира нашият материален свят. Гностикът Валентин вижда многообразието на света по малко по-различен начин. Според него различните битийни нива са резултат от еманацията на 30 двойки еони с противоположни качества. Първата двойка е получила битие от Монадата, а всяка следваща – от еманирането на предходната двойка еони. Пълнотата на висшето духовно битие се формира от тези 30 еона. Нашият свят е сътворен от последния (30-ти) еон, който е известен като Демиург или Софйя (Премъдрост). Демиургът се опитал да излезе от плиромата на останалите еони и по този

⁴ Цит. по: Маршал, Д. Новый век против Евангелия или величайший вызов християнству. Заокский, 1995, с. 56.

начин извършил предателство спрямо тях. За тази своя дързост той бил наказан да създаде материалния свят, който е затвор (наказание) за духа. Връщането на Софiя към плиромата на другите еони се разглежда в гностицизма като най-висша цел, която се постига с гигантски усилия и борба. Човекът в гностицизма е съчетание между божествената субстанция и материята (телесност), която е тъмница за душата. Смиълът на човешкия живот, според гностиците, е избавление от веригите на телесността (която е онтологично зла природа) и връщане в плиромата на висшата духовност. Спасението на човека става чрез осъзнаване на своята божественост, т. е. чрез просветление. Човек се спасява чрез знание и то езотерично, а не интелектуално. То се осъществява чрез непрекъснато самонаблюдение и самоусъвършенстване. Не е необходим никакъв божествен Спасител. Достатъчно е всеки човек да следва наставленията на т. нар. „пратеници на светлината“, които в гностицизма са персонифицирани под различни имена – Сит, Енох, Мелхиседек, Иисус и др. Валентин и последователите му разделят хората на три категории – телесни (соматици), душевни (психици) и духовни (пневматици). Христовото тяло, според гностиците, е било призрачно, защото не било възможно висш пратеник от плиромата на духовното, какъвто се признава Христос, да се съчетае с материя, която има зла същност. Злото в гностицизма е онтологизирано. Борбата с него изисква или пълен аскетизъм, както учат гностиците от школата на Валентин, или пълен аморализъм, за да се докаже презрението към материята (телесността у човека).

2. Източни религиозни учения.

2.1. Индуизъм и будизъм. В основата и на двете религиозно-философски системи стои метафизиката на пантеистичния монизъм. Неговите главни постулати са:

– Съществува само една недиференцирана истинска Реалност. Тя е божествена. Всичко е едно, следователно, всичко е бог. Този Бог няма личностни характеристики, не е Субект на всяко битие, не е негов Творец в християнския смисъл на думата. Висшата Реалност условно се обозначава като Брахман. Брахман е цялото битие, разгърнато в различни индивидуални форми на съществуване. Космосът е чистата енергия на Брахман, „замразена“ в конкретни материални форми. Човекът е божествен, защото има една и съща природа с Брахман. Божествени (в различна степен) са също и животните, растенията и минералите.

– Реалността е битийно йерархична, т. е. различните нива на материалния свят са на различна онтологична „дистанция“ от тази абсолютна Реалност. Най-далече от нея са минералите, а най-близо – висшите духовни същества. Човекът е малко под тях в тази битийна стълба.

– Важни за единението с висшата Реалност (Брахман) са не доктрините, а ориентацията към целта. Тя се постига с определени мистични техники и формули. Всички пътища водят към Брахман – това е синтезираният извод от тази идея.

– Сливането с Брахман може да се осъществи само на безличностно ниво, т. е. човекът трябва да загуби своята личностна идентичност, за да получи възможност за единение с висшата Реалност.

⁵ Пак там.

– Единението с висшата Реалност става не чрез интелектуално познание, а чрез личен (субективен) опит. Реалността стои отвъд истината и лъжата.

– Реалността е отвъд доброто и злото. Това означава, че който иска да постигне единение с тази Реалност, трябва да превъзмогне моралните норми на обикновената човешка нравственост и да не се съобразява с тяхната императивна насоченост.

– Човешката същност е безсмъртна, защото е част от Божеството: „Атман е Брахман”. Умира личността, но Атман продължава да съществува като вечна безличностна реалност, слята с Брахман или получаваща нови индивидуални форми при поредното прераждане.

– Реалността е отвъд времето. Събитията нямат исторически смисъл, историята е циклична, следователно не съществува. Всички форми на Брахман (духове, хора, животни, растения и минерали) са затворени в неразкъсващ се кръг от събития и връзки, които са илюзорни по същност, защото са фигури от играта на Брахман. Когато Брахман заспива, тези форми изчезват в небитието.

При индуизма съществуват шест визии за спасението на човека. От тях основните са две – Веданта и Санкхя. Веданта е оформена в края на VIII и началото на IX век от религиозния мислител Шанкара. Водещ принцип при нея е монизмът. Човекът се спасява чрез аскеза, като се освобождава от своята личностна идентичност и се разтваря напълно в безличностната Реалност (Брахман).

Системата Санкхя е дуалистична. При нея се допуска съществуването на две първоначала – духовно и материално. Те са в динамично равновесие, но непрекъснато се противопоставят едно на друго. Спасението на човека се разбира като борба за освобождаване на духа от връзките му с материята. При тази борба човекът постепенно достига до състояние на самообожествяване. Атман се слива с Брахман, но личността не е унищожена, а се самоидентифицира като Брахман. Йога е система от духовни и физически упражнения, при които се търси единение с Брахман чрез мистични средства – магически фрази, медитиращи техники, обредови ритуали и др. Най-разпространени при Ню Ейдж са тантра-йога, раджа-йога и агни-йога.

Основни понятия при индуизма са карма и самсара. Карма е съвкупността от всички човешки действия, породени от волята, разума и чувствата, предизвикали някакви причини и последствия, обединени в т. нар. „капитал на съществуване”. За да се получи сливане с Брахман, е необходимо този „капитал” да бъде заличен. Това може да стане само с аскетичен живот и многократни прераждания. Самсара е именно този цикъл от прераждания, наречен още „кръговрат на съществуване”. В края на този цикъл се достига до пълно освобождение от закона на карма и сливане с Брахман (мукти). Всяко личностно съществуване се прекратява.

Основните метафизически концепции при будизма са следните:

– Оригиналният будизъм (в първоначалната му версия) е атеистичен. Японският популяризатор на източните учения д-р Сузуки казва за будизма: „Ако будизмът е наричан религия без Бог и без душа, или просто атеизъм, то неговите последователи не биха протестирали. Понятието за висше

Същество, Което стои над Своите създания и произволно се намесва в човешките дела, е нещо крайно оскърбително за будистите”.⁶

В теософския катехизис за будизма е посочено: „От всички религии само една учи за най-висше благо без Бог, за продължаване на битието без душа, за блаженство без небеса, за святост без Спасител, за изкупление само със собствени сили...”⁷

– Животът е страдание, следователно той е зло. Спасението на човека е избавление от живота. Това става само чрез правилно знание. Буда съветва: „Знанието – ето най-доброто лекарство против всички недъзи в живота!... Напред монаси! Следвайте правилното познание! Освобождението става чрез знание...”⁸

– Абсолютното Начало, както и при индуизма, е безличностно. С него е невъзможно да се влезе в личностен контакт. Това Начало обаче носи в себе си някакъв изначален вътрешен „дефект”, който будистите определят като „суета”, „вълнение”. Той се предава и на по-нисшите битийни същности, защото те са продукт на еманацията на Абсолюта. От този първоначален дефект са заразени както самият Абсолют, така и всички негови модуси в дългата стълба на онтологичната йерархия. Човекът, когато се бори за собственото си спасение, всъщност помага косвено и на Абсолюта и така го подкрепя в гигантската му битка с тази изначална „суета”.

– При будизма човешкото съзнание не е единно. То е съвкупност от различни елементи, които се сглобяват от закона на кармата. Николай Лоски пише за този будистки възглед: „Човешката личност и нейните външни и вътрешни преживявания се характеризират като поток от непрекъснато сменящи се мигове, в които се комбинират различни елементи. Няма нищо обективно – нито вън, нито вътре в човека... Съществува само вихър от комбиниращи се елементи, подчиняващи се на закона „карма”.”⁹

2.2. Други източни учения.

Дзен-будизъм. От неговите концепции Ню Ейдж възприема идеята за внезапното просветление на съзнанието (сатóри), постигано чрез определени техники, и идеята за самообожествяването. Роберт Линсен, пропагандатор на Дзен-будизма, пише: „Ние носим цялата отговорност за своите действия... Ние трябва да разрушим сложните натрупвания на нашите фалшиви ценности. Всичко е в нас и ние сме в Реалността, но не го знаем. Това Дзен ни повтаря непрекъснато”.¹⁰ Според Алън Уотс, доброто и злото в етиката на Дзен-будизма са еднакво необходими: „Редът няма смисъл без хаоса”.¹¹

Даоизъм. Някои лидери на Ню Ейдж като Фритьоф Капра, често се позовават на даоистки концепции при обясняване на физични процеси или социални явления. Една от книгите на Ф. Капра носи заглавие: „Дао на физиката”. Абсолютното Начало, Върховният Принцип (Дао) е непрекъснато

⁶ Лоски, О. Н. Християнство и будизъм. Сп. Духовна култура, кн. 6, 1995.

⁷ Пак там.

⁸ Пак там.

⁹ Пак там.

¹⁰ Linsen, A. Living Zen. New York, 1958, p. 74.

променяща се тайнствена Реалност, която никога не може да бъде напълно познаваема. Тя няма собствено име, защото това би я ограничило. Дао е иманентен на света и е първопричина на всичко. От неговата вътрешна енергия са произлезли двойката полярни същности Ин-Ян. Те пораждат огромното многообразие на света. Благополучието на човека се състои в това – да познава пътя на Дао, взаимодействията между Ин и Ян и т. нар. „пет елемента на света” – вода, огън, земя, дърво и метал.

3. Други учения.

3.1. Теософия. Теософският възглед за човека и света е опит за синкретично обединяване идеите на индуизма и будизма с еволюционния възглед. Елена Блаватска пише: „Ние отхвърляме идеята за личностен Бог. Вярваме в един универсален божествен принцип, коренът на всичко, от който всичко произлиза и в който всичко ще се върне при края на големия цикъл на съществуването”.¹² За разлика от християнския възглед, човекът е поставен в съвсем друг контекст. Той не е вече теоцентричен, както е при християнството, а космоцентричен, т. е. динамично-иманентно свързан с всички сили и енергии на Космоса. Дарвинисткият възглед за биологична еволюция в теософски аспект има друго измерение – предлага се идеята за духовна еволюция към висшите сфери на духовния свят. Спасението на човека се разглежда като самоспасение, т. е. достигане състояние на божественост. Карма и самсара са основни понятия и в теософията.

3.2. Анимизъм. От него идеолозите на Ню Ейдж възприемат схващането за съществуване и комуникация с множество духове от отвъдния свят. Често тези духове са наричани „водачи”, „пазачи”, „по-висше Аз” и т. н. Общувалите с такива „същества на нощта” (К. Кастанеда) признават, че не всички от тях са добронамерени. Въпреки това много нюейджъри търсят непрекъснато контакт с такива същества и дори стават „канални” (т. е. медиуми) на някои от тях. Вратата в тоталната одушевеност на света и търсенето на контакт с духове, характерни аспекти на анимизма, напълно се възприемат и от Ню Ейдж.

3.3. Окултизъм. Трите основни направления на окултизма – астрология, спиритизъм и окултна магия, са водещи и в мирогледа на Ню Ейдж. Американският изследовател на Ню Ейдж в САЩ Дейвид Маршал класифицира това движение като „чумата на окултизма в Америка”.

Астрологическите концепции са неразривно свързани с окултизма. Известната магьосница Сибила Лийк пише: „Астрологията е моята наука, магьосничеството е моята религия”.¹³ Астрологията присъства в Ню Ейдж като обща нагласа за неизбежната, според нюейджърите, смяна на ерата на Рибите (християнството) с тази на Водолея. Спиритизмът е широко практикуван от последователите на Ню Ейдж. Шърли Маклейн, Джейн З. Найт, Джейн Робъртс се гордеят, че чрез тях са получени многобройни послания от „извънземни” същества. Тези послания са събрани в десетки томове. Самите медиуми, наричащи себе си „канални”, правят и устни предсказания, които често се заплащат твърде скъпо.

¹¹ Watts, A. The Way of Zen. N. Y., 1959, p. 46.

¹² Макдаул, Д., Стюарт, Д. Заблудата, С., 1993, с. 220.

В практиката на Ню Ейдж са възприети и други окултни средства и методи. Такива са т. нар. „творческа визуализация“ и употребата на кристали. „Визуализацията – пише един от известните нейни популяризатори Боб Ларсон – претендира да създаде изцяло нова реалност”.¹⁴ Визуализацията е широко използван от нюейджърите метод да създават своя вътрешна Вселена, в която се самоизживяват като божества. Според Боб Ларсон – „в този момент човекът, извършващ визуализацията, е установил връзка със своята Висша реалност, проекция на Бога, и следователно не е възможна никаква вредна или егоистична визуализация”.¹⁵

Употребата на кристали в средите на Ню Ейдж се дължи на препоръките, които медиумът Франк Алпер още от 1976 г. изказва за тях. Според него кристалите са особени акумулатори на духовна и физическа енергия, която непрекъснато тече във Вселената. Тази енергия Алпер нарича „светлината на нашия Баща”. Кристалите можели, както твърди Алпер, да отдават съхранената в тях енергия на лицето, което ги носи, и така да го захранват с духовни и физически сили. Брет Браво, който се занимава с програмирането на кристалите, е убеден, че те имат и оздравително въздействие.

Особена популярност сред нюейджърите е темата за НЛЮ. Брад Щайгър, който е написал около 100 книги за НЛЮ, счита, че съществува свръхразумна цивилизация от друга Вселена, която се грижи за човечеството и го направлява към мир и просперитет. Уайтли Стрийбър, който твърди, че е имал лични срещи с „извънземни”, обаче е на друго мнение. Той описва „извънземните” като: „Жестоки, малки същества с очи, които сякаш се взират в дъното на душата... Целта им не изглежда да е открит дружелюбен контакт, какъвто очакваме... Струва ми се, че те търсят самата същност на душата...”¹⁶. Известният контактьор с „извънземни” – Били Майер, е получил послания от тях, в които се твърди, че Иисус не е Христос, че не е роден по свръхестествен начин, че не е умрял на голготския Кръст и че не е Син Божи.

III. Основни доктрини в духовността на Ню Ейдж

Християнски критици на Ню Ейдж като Дъглас Грутуис, Ръсел Чандлър и Филип Локхаас виждат шест основни принципа в спиритуалитета на Ню Ейдж:

1. Пантеистичен монизъм: Всичко е едно, следователно всичко е бог.
2. Човекът има божествена природа и неограничени потенциални възможности. Ф. Локхаас посочва, че всеки нюейджър може да каже – „Аз съм Бог” в същия смисъл, в който го каза Човекът от Назарет”.¹⁷
3. Основният проблем на човека е незнанието му за собствената му божественост. Тал Брук, бивш почитател на Ню Ейдж, обяснява тази идея по следния начин: „Човекът в своята дълбока

¹³ Leek, S. My Life in Astrology. New Jersey, 1972, p. 11.

¹⁴ Larson, B. Straight Answers.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Strieber, W. Communion. N. Y., 1987, p. 5.

¹⁷ Lochhaas, Ph. How to Respond to the New Age Movement. S. Louis, 1988, p. 7.

същност не е по-различен от Бога. Но без просветление той не може да осъзнае това и живее като под упойка. Целта на човека е да осъзнае, че е Бог, и така да прекрати „илюзията на разделението“.¹⁸

4. Постигането на божественост е възможно само чрез лична трансформация на съзнанието. Това в средите на Ню Ейдж се осъществява с различни методи и средства. Такива са специални семинари за повишаване на човешкия потенциал, групи за медитиране и йогистки упражнения, творческа визуализация, употреба на кристали, изговаряне на специални мантри, носещи високата вибрация на Бога (според Ш. Маклейн) и др.

5. Личната трансформация на съзнанието е най-сигурният път за радикалната промяна на света. Глобализацията е приоритетна цел на движението Ню Ейдж. Тя обаче не може да се постигне без създаване на универсални ценности за всички хора по света, а това изисква особена личностна трансформация. От стотици религии и духовни традиции трябва да се получи уеднаквяване на ценностите и възгледите. „Промяната започва от всеки индивид, пише една от известните говорителки на Ню Ейдж – Шакти Гъеуейн, и колкото повече индивиди се преобразяват, толкова повече ще се променя и масовото съзнание“.¹⁹

6. Всички религии носят една идея и водят към космическо единство. Става въпрос за създаване на световна религия. Няма абсолютна истина, която да се съхранява само в една от известните религии. Всички духовни учители (включително и Христос) са имали за цел да научат човека, че е божествен по същност и че няма нужда от други богове. Барбара Хъбърд пише: „В момента на нашето планетарно раждане всеки е призван да осъзнае, че е „месия вътре в себе си““.²⁰

Синкретизмът е основен принцип в идеята за създаване на световна религия.

Известният американски изследовател на култовете – Уолтър Мартин посочва 10 ключови доктрини на Ню Ейдж. Те са съотнесени към главните християнски истини:

1. Същност на Бога. Джейн Робъртс: „Той не е индивид, а форма на енергия ... психична пирамида от взаимно свързано, вечно нарастващо съзнание, което твори едновременно и мигновено вселени и индивиди...“²¹ Бенджамин Крийм: „В известен смисъл такова нещо като Бог не съществува. А в друг смисъл няма нищо друго, освен Бог. Само Бог съществува, всичко е Бог. И понеже всичко е Бог, няма никакъв Бог.“²²

2. Отрича се християнското разбиране за Св. Троица.

3. Христос е представен като еволюционна сила, действаща вътре в творението (Дейвид Спренглер), а Иисус е „индивид, който трябваше да преговори отделни етапи. Той е разчитал на модела, който е оставил Буда. Той самият трябваше да се пробуди. Трябвало е в съзнанието си да се докосне до модела – Христос“.²³

¹⁸ Brook, T. When the World will be as One. OR: Harvest House Publishers, 1989, p. 7.

¹⁹ Gawain, Sh. Living in the Light. S. Rafael, California, 1986, p. 4.

²⁰ Hubbard, B. The Evolutionary Journey. San Francisco, 1982, p. 157.

²¹ Roberts, J. The Seth Material. Englewood Cliffs. N. J., 1970, p. 238.

²² Creme, B. The Reappearance of the Christ and the Masters of Wisdom. London, 1980, p. 110.

²³ Sprangler, D. Reflections on the Christ. Moray, Scotland, 1978, p. 6.

4. Същност на изкуплението. То се схваща като „мощна сила, действаща във всяка структура на планетата ни” (Д. Спренглер). Това е действие на космическия Христос, който е навлязъл във физическите, астралните, менталните и емоционалните енергийни сфери на планетарното тяло.²⁴

5. Спасението на човека. „Днес мотивът не е вече концепцията за личното спасение, пише Алис Бейли, а подготовката, която изисква усърдна работа и разбиране за постигане на справедливи човешки взаимоотношения. Това е една по-голяма цел...”²⁵

6. Отрича се християнският възглед за Рая, Ада и Страшния съд. Според Леви Доулинг – „Бог никога не е създавал рай на човека, нито пък ад. Ние сами сме ги създали и изградихме себе си.”²⁶

Създаденият от Хелън Щукман „Курс по чудеса” въз основа на послания от „по-висши” духовни същества дефинира Страшния съд така: „Целта на Страшния съд е да възстанови здравия разум у вас. Страшният съд може да бъде наречен процес на оценяване на правилното. Той просто означава, че всеки в крайна сметка ще разбере кое е ценно и кое не е. След това възможността за избор ще бъде използвана разумно.”²⁷

7. Демоничният свят. Д. Спренглер: „Луцифер е обобщен образ на всички негативни енергии, сътворени от човека... Човекът е сам за себе си сатана, както и сам за себе си спасител... (Луцифер) е истинският ангел на светлината, който се стреми да донесе светлина във вътрешния свят на човека”.²⁸

Б. Крийм: „Силите на злото са част от Бога. Те не са отделни от Бога, защото всичко е Бог.”²⁹

8. Второто Христово пришествие. Влага се съвсем друг смисъл. То е или общество от ноуджъри, което живее според принципите на Новата Епоха, каквото е създаденото в Шотландия общество Финдхорн (Д. Спренглер), или начало на нова епоха, поставено от индуисткото божество Майтрея (Б. Крийм).

9. Прераждането. Категорично се утвърждава индуисткото разбиране за прераждането като форма за постигане на съвършенство и нравствена справедливост.

10. Визията на Ню Ейдж за един нов свят: „Навлизайки в Новата Епоха, влизаме в период, през който се разкрива, че истинското човечество е спасителят на света. В крайна сметка, бъдещето на планетата и влизането в светлината лежи на раменете на човечеството. До този момент сме се движили чрез еволюцията. Сега идва време да станем служители на еволюцията и чрез нашето съзнание да освободим светлината, любовта и мъдростта. Това означава да се откажем от личното духовно наследство..., за да го използваме за окултното спасение на света.”³⁰

²⁴ Ibid., p. 7.

²⁵ Baily, A. The Reappearance of the Christ. N. Y., 1948, p. 171.

²⁶ Levi, D. The Aquarian Gospel of Jesus the Christ. S. Monica, CA, 1907, p. 71.

²⁷ A Course of Miracles, 1975, vol. I, p. 30.

²⁸ Sprangler, D. Op. cit., p. 39.

²⁹ Creme, B. Op. cit., p. 103.

³⁰ Sprangler, D. Op. cit., p. 11.